

Vértanúk

Két atya a ferences rendházból

Szentmise P. Köröztös Krizosztom és P. Kovács Kristóf boldoggá avatásáért

A magyarországi Magyarok Nagyszasszonya Ferences Rendtartomány boldoggá avatási eljárást indított a provincia hét vértanú tagjának boldoggá avatásáért. Az idei évben ún. nagykilenced van folyamatban, aminek keretében a hét vértanú – a kommunizmus áldozatai – vértanúságának községében egy-egy megemlékezést tartanak minden hónapban.

A vértanúk között van az újvidéki ferences rendház (az egyetlen magyar alapítású, folyamatosan működő vajdasági egyházi intézmény, amelyet Trianon után hoztak létre) alapító házfőnöke és rendtársa. 1944. október végén az akkori házfőnököt, P. Köröztös Krizosztom atyát a folyamórség kaszárnyájában verték agyon, míg rendtársa, P. Kovács Kristóf a verések és vérvesztés következtében Tekia közelében hunyt el, s feltételezhetően Indián temették el tömegsírba.

Az újvidéki, Kapisztrán Szent Jánosról elnevezett ferences templomban november 4-én 16 órai kezdettel kerül sor a megemlékezésre.

A szentmisét őminenciája, Orlando Antonini, belgrádi apostoli nunciusz fogja főcelebrálni latin nyelven, olasz szentbeszéddel, amelyet szimultán fordítanak magyar és horvát nyelvre.

A szentmise végén a magyar ferences rendtartomány kiküldöttje és a horvát provincia tartományfőnöke leleplezi a két vértanú tiszteletére kialakított emlékhelyet.

Ezt követően szerény állófogadás lesz a Bonaventuriánumban.

Az egyik vértanú: P. Köröztös Krizosztom (1909–1944)

Krizosztom atya 1909. január 10-én született Pécsen, a keresztségben az Imre nevet kapta. Beöltözése 1925. szeptember 11-én volt Szécsényben, itt volt novícius és tette le egyszerű fogadalmát is 1926-ban. Ünnepléses fogadalmára 1930. december 20-án került sor Gyöngyösön, papá szentelésére pedig 1932. június 19-én ugyanitt.

1932 és 1935 között hitszónok, hitoktató, káplán, a laikus újoncok énektanára, cserkészvezető Szécsényben. 1935-ben szigetvári vikárius, majd visszakérül Szécsénybe, 1937-ben pedig Mohácsra, ahonnan New Yorkba megy magyar népmiszionáriusnak. 1940/41-ben a simontornyai kolostorban él, 1942-ben tábori lelkész, 1943. július 23-ától pedig az újonnan alapított újvidéki közösség előljárója, hitszónok, gyóntató, a harmadik rend igazgatója.

1944. október 26-án szerb partizáncsapatok szállták meg Újvidék városát. Krizosztom atya már előre számított erre, ezért a vele maradt rendtársait menekíteni igyekezett. A letartóztatáskor egyik szerzetes testvérének sikerült elintéztetnie, hogy a betegsége miatt jóval idősebbnek látszó Krizosztom atyát szabadon bocsássák, ő azonban erre csak akkor lett volna hajlandó, ha rendtársai is vele mehetek volna. Az örök ezt már nem engedték meg, így ő is gyűjtőtáborba került október 26-án.

1944. október 27-én este 10 órakor megjelentek a katonák, többek mellett Krizosztom atya nevét olvassák, hazaengedés címén másik barakkban helyezik el őket.

1944. október 28-án este 8-9 körül a kiemelt személyeket hármással összekötötték, majd futásra kényszerítették, s a katonák agyonverték őket. A barakkban lévők az ablakon keresztül látták az eseményeket,

másnap az élelmet hozó katona meséli: „Az öreg papot nagyon megvertek.” A halottak tömegsírját a két másik ferencessel ásatták meg.

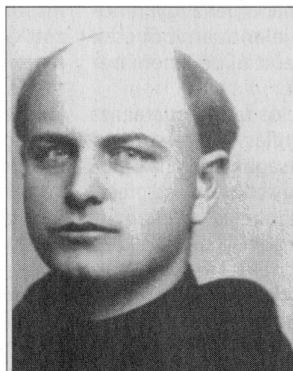
P. Köröztös Krizosztom egy nemzetiségi konfliktus áldozata lett, de ő abban a helyzetben tudatosan vállalta, hogy azokkal kell maradnia, akiknek lelkipásztori szolgálatával megbízták. Az utolsó napokban rendtársát két alkalommal is próbálta elmenekíteni, amikor ez nem sikerült, ő is maradt, bár megmenekülhetett volna. A halál tényével tudatosan számolt. A nemzetiségi konfliktus mellett a partizáncsapatok katolikusellenessége alátámasztja az egyház elleni gyűlölet érzületét is, mint a gyűlölet egyik okát.

A másik vértanú: P. Kovács Kristóf (1914–1944)

Kristóf atya 1914. december 16-án született Jászberényben, a keresztségben az István nevet kapta. Beöltözése 1933. augusztus 29-én volt Szécsényben, itt volt novícius, és tette le egyszerű fogadalmát is 1934. augusztus 30-án. Ünnepeles fogadalmára 1937. szeptember 8-án került sor Gyöngyösön, pappá szentelésére pedig 1938. június 29-én ugyanitt.

Állomáshelyei: 1939–40 Rozsnyón hitszónok, káplán, discretus, a laikus testvérek oktatója, 1940–41-ben káplán és gyóntató Pécsen, 1941–43-ban a kassai rendházban ugyanazon tisztségeket tölti be, mint Rozsnyón, 1943–44-ben debreceni hitszónok, majd Pécsre kap helyezést, de innen Újvidékre kérte magát.

A rendi források szerint külön kérte áthelyezését az újvidéki kolostorba, mert papként a hitéért vértanúságot akart szenvedni. A közeledő veszély ellenére tudatosan maradt hívei között, pedig eltávozhatott volna.

1944. október 26-án tartóztatták le. Kristóf atya, amikor csak tehetett, a rabok között járkált, beszélgetett velük, ezért nagyon megszerették. November 1-jén rendtársával, P. Mihállyal és más rabokkal Pétervárad felé hajtották, ahol az éjszaka jelentős részét gyóntatással töltötték. November 2-án folytatniuk kellett a menetelést. A papokat különös kegyetlenséggel bántalmazták. A katonák a továbbvonulások alkalmával „popovi napred” szólitással tudatosan kiemelték őket a tömegeből. Lelkipásztori jelenlétüket a fasiszták szolgálatának minősítették, Kristóf és Mihály atyát fegyvert hordozva kényszerítették futásra, vasvesszővel, puskával ütötték, puskással hátba szúrták. Kristóf atya homloka a vasvessző ütéseitől fölrepedt, a verésektől nem tudott menni. Társai segítették, de elájult, utolsó szavai: „Sic debuit esse!” A katonák le akarták löni, először nem tették meg, majd egy szovjet teherautóra dobták, amely elszállította, majd Indija határában a katonák lelőtték. Sírja ismeretlen helyen van.

P. Kovács Kristóf belső indíttatásra, tudatosan készült a vértanúságra, emberségét az üldöztetés közepette is megőrizte. A ma is élő szemtanú, P. Kamarás Mihály szerint a katonák kifejezetten a papság miatti gyűlölet következtében kínozták őket, és ölték meg Kristóf atyát.

A vértanúság emlékének továbbélése

A nyilvános kultusz megteremtését a jugoszláviai kommunizmus és a magyarok kollektív bűnösséggel való vádolása akadályozta. A helyi házfőnök, Harmath Károly, korábbi delegátus generális szerint a hívekben ma is vértanúhalálként él Krizosztom és Kristóf atya emléke.

Elhurcolásukról film is készült, amelyben tanúk vallanak az eseményekről. Egyházközségi kiadványok is megemlékeznek Krizosztom és Kristóf atya hősiességéről, a magyarországi rendtartomány vértanúi között tartják számon őket. A kolostorainkban állított emléktáblákon (Buda, Budapest-Pasarét, Szécsény) a vértanúk sorában az ő nevük is ott szerepel.

A vértanúság eseményére vonatkozó források

- korabeli provinciai és egyházi iratok
- írásos visszaemlékezések, az eseményeknek emléket állító film
- szemtanúk tanúvallomásai
- korábban már rögzített egyházi tanúvallomások
- történeti feldolgozások.

Kálmán Peregrin OFM